

„Když na vás střílí, tak se každé snaží co nejrychleji někam zalézt a co nejvíc se přimáčknout k zemi. To už potom žádný hrdinství není.“

Leo Žalio (*1923 †2014)

Leo Žalio sa narodil 23. októbra 1923 v mestečku Vianne v juhozápadnom Francúzsku. Jeho rodičia pochádzali z južnej Moravy a do Francúzska prišli za prácou v roku 1921. Vo Vianne sa vtedy zakladala skláreň. Jej riaditeľ, tiež pôvodom Čech, uskutočnil vo svojej bývalej vlasti nábor a niekoľko českých rodín odišlo do Francúzska.

Leo Žalio sa pridá k francúzskej partizánskej skupine, ktorá bola súčasťou komunistického odboja. V roku 1944 vstúpil do československých jednotiek a bol presunutý do Anglicka. Tu ho prideliť k motopraporu. Neskôr sa prihlásil na kurz pre vodičov a potom už slúžil len ako šofér. V Anglicku zotrvala jeho jednotka do mája roku 1945. Po príchode do Francúzska sa zúčastnil bojov pri Dunkerque. Po ukončení bojov sa Leo Žalio dostal do Československa. Jeho jednotka bola ale okamžite odveľená na východné Slovensko, kde mala zasahovať proti Banderovcom. Tu ostal až do konca roka 1946. Z armády ho prepustili 1. januára 1947. Po vojne pracoval v sklárni v Hermanovej Huti, kde žil až do svojej smrti 11. júla 2014.

 podcast

 príbeh

Aktivita 1: Čo potrebujeme?

skupinová, hromadná aktivita

Cielová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, vojna a mier, premenlivosť ľudských potrieb, hodnoty

Ciel:

Pochopiť význam slobody a mieru pre zachovanie najvyšších ľudských hodnôt. Nazeráť na meniace sa ľudské potreby novou optikou. Vnímať nevyhnutnosť zabezpečenia ľudských potrieb v súvislosti s daným historickým obdobím i spoločenskou situáciou. Uvedomiť si hrôzy akéhokoľvek vojenského konfliktu. Poukázať na význam zachovávanie príbehov 20. storočia a historickej pamäte.

Pomôcky:

internet, počítač/tablety, tabuľa (flipchart), pomôcky podľa výberu žiakov/žiačok

Postup:

- ***V úvodnej časti (evokácia)*** sa podrobne oboznámime s príbehom pamätníka. Zvolíme spôsob, ktorý je žiakom/žiačkam najbližší.
- Na časovú os zaznamenáme najdôležitejšie míľniky zo života Lea Žalia.
- Rozvineme diskusiu o najvýznamnejšej fáze jeho života, ktorá najviac ovplyvnila Leove postoje, názory a najviac zasiahla do jeho vnímania sveta. Sústredíme svoju pozornosť na obdobie II. svetovej vojny. Diskutujeme o vojne, jej príčinách, následkoch. Nielen faktograficky, ale snažíme sa na vojnu nazeráť z pohľadu jednotlivca zasiahnutého vojnovými udalosťami. K tomuto nám poslúži príbeh pamätníka.
- ***V hlavnej časti aktivity (uvedomenie)*** sa spoločne zamýšľame, čo asi potreboval taký vojak, partizán v čase vojny a bojov (okrem vojenskej výstroje a výzbroje). Brainstormingovou metódou žiaci prezentujú svoje nápady, ktoré môžeme, ale nemusíme zapisovať na tabuľu, flipchart, do počítača s následným premietaním cez dataprojektor.
- Žiakov/žiačky rozdělíme do skupín podľa ich preferencií a zadáme im úlohu:
 - » Po vzájomnej dohode si v skupine vyberte akýkoľvek (nevojenský) predmet, ktorý by mohol vojak, partizán, počas vojny potrebovať. Nemusí plniť len nejaký konkrétny účel, môže mať aj duchovný charakter, prípadne to môže byť niečo, čo mu bude pomáhať po psychickej stránke.
 - » Inšpirujte sa dobovými prameňmi, vierohodnými zdrojmi informácií tak, aby ste predmet spracovali verne, aby zodpovedal danej dobe. Pokúste sa použiť materiály, ktoré boli vtedy bežné.
 - » Na ďalšie stretnutie si prineste pomôcky, materiály, podklady, ktoré vám poslúžia na výrobu navrhnutého predmetu, potreby vojaka. Spoločnými silami ho vytvárajte, navzájom sa inšpirujte a pomáhajte si.
 - » Ku každému predmetu vyhotovte popisku: čo je to za predmet, na čo slúži, pre koho je určený atď.
- Zorganizujeme prehliadku vyhotovených predmetov a predstavujeme si, ako asi vyzeral život vojaka, partizána a ako mu daný predmet mohol zlepšovať život.

- Vyhotovené predmety môžeme využiť ako sprievodnú výstavu pri príležitosti rôznych spomienkových udalostí (koniec II. svetovej vojny, začiatok SNP atď.).
- **Záverečná časť (spätná väzba):** So žiakmi/žiačkami sa rozprávame, aký význam vidia v aktivite, ktorú absolvovali. Zamýšľame sa nad obsahovou stránkou (čo im to prinieslo, aké nové pocity zažili, čo nové sa dozvedeli, naučili o vtedajších ľuďoch a ich potrebách), ale zároveň riešime aj *formálnu stránku* (ako sa im pracovalo v skupine, čo sa im ťažšie dohľadávalo, aké materiály boli ťažko dostupné).
- Jednou z úloh môže byť porovnávanie ich vlastných potrieb, ktoré pociťujú, s potrebami ľudí, ktorí sú vtiahnutí do vojny. Porovnáваме a analyzujeme spoločné a rozdielne potreby, účel súčasných a vojnových potrieb, dostupnosť potrieb a ich dosiahnuteľnosť.
- Dáme žiakom/žiačkam možnosť prezentovať svoj názor na vojny. Diskutujeme o hodnote mieru.
- Na záver zadáme úlohu do budúcnosti, aby každý pouvažoval, čo dokáže a môže urobiť pre udržanie mieru vo svete. Aké sú možnosti jednotlivca a aká je jeho moc.
- **Alternatíva:** Aktivitu v hlavnej časti nasmerujeme na vojnu na Ukrajine a potreby ľudí, ktorí nasadzujú svoje životy v tejto nezmyselnej vojne. Prispôbime tomu jednotlivé kroky aktivity (výber predmetu, zdroje informácií, pomôcky, materiály, podklady). Zhotovené predmety môžeme následne odovzdať v rámci humanitárnej pomoci.

Aktivita 2: Vojna v mojom okolí

individuálna, skupinová, hromadná aktivita

Cieľová skupina:

základná škola, stredná škola

Téma:

príbehy 20. storočia, vojna a jej dopad na život v krajine, história môjho regiónu

Cieľ:

Pochopiť význam slobody a mieru pre zachovanie najvyšších ľudských hodnôt. Kriticky poznávať minulosť a kultivovať kolektívnu pamäť. Vyhľadávať lokálne a regionálne odrazy doby. Rozvíjať citlivosť voči udalostiam okolo nás. Poukázať na význam zachovávaní príbehov 20. storočia a historickej pamäte.

Pomôcky:

internet, počítače/tablety, tabuľa (flipchart), pomôcky podľa výberu žiakov/žiačok

Postup:

- **V úvodnej časti (evokácia)** sa podrobne oboznámime s príbehom pamätníka (čítanie učiteľom, žiakmi, počúvanie podcastu). Pozornosť sústredíme na obdobie vojny a na miesto Dunkerque.
- Zadáme v dvojiciach úlohu, aby sa žiaci oboznámili s týmto miestom a s udalosťami, ktoré sa s ním spájajú. Upozorníme ich na to, aby svoju pozornosť nesústredili len na rok, v ktorom pôsobil v Dunkerque Leo Žalio, ale aby vyhľadali informácie aj o konflikte, ktorý vošiel do dejín pod názvom Bitka o Dunkerque a začal sa 26.5.1940.
- Žiaci/žiačky referujú svoje zistenia a reflektujú svoje pocity zo získaných informácií.

- ***V hlavnej časti aktivity (uvedomenie)*** rozvineme diskusiu o tom, či by sa mohlo niečo podobné stať aj v našej lokalite, regióne, krajine. Dáme žiakom/žiačkam možnosť voľby pracovať individuálne, vo dvojici, v skupine. Zadáme im na určitý čas (napr. na 2 mesiace) projektovú úlohu:
 - » Vyhľadajte dostupné informácie o významných udalostiach počas II. svetovej vojny vo vašom okolí, regióne, krajine, kedy sa obyvateľstvo hrdinsky zapojilo do bojov za slobodu. Forma boja môže byť rôznorodá (civilisti, vojaci, partizáni).
 - » Zmapujte situáciu vo vašom okolí, krajine. Navštívte za týmto účelom archív, matriku, knižnicu, internetové portály, ktoré vám môžu poskytnúť tieto svedectvá doby.
 - » Spýtajte sa svojich starých rodičov, prarodičov, či nemajú nejaké informácie o vojne, SNP, ktoré sa týkajú vášho okolia, prípadne či poznajú/poznali niekoho, kto sa do bojov aktívne zapojil.
 - » Využite rôzne hmotné i nehmotné pramene, dokumenty, svedectvá preživších na rôznych portáloch (napr. Pametnaroda.cz).
 - » Všetky zistené informácie spracujte do prezentácie, krátkeho filmu, poviedky, eseje, komiksu, tabuľky, rozhlasovej relácie atď. Dajte žiakom/žiačkam možnosť vybrať si spôsob prezentácie podľa ich vlastnej preferencie.
- Priebežne poskytujeme poradenstvo, podporu, kontrolu a snažíme sa o samostatné tvorivé poznávanie histórie samotnými žiakmi/žiačkami. Zároveň sa nemôžeme vzdať pedagogickej zodpovednosti za výsledky a kvalitu získaného poznania.
- Po dokončení práce v stanovenom časovom limite vyzveme žiakov/žiačky na prezentáciu výsledkov práce. Pri tejto príležitosti môžeme usporiadať komunitný večer, školské podujatie alebo naplánujme akciu v knižnici a podobne.
- Úlohou následnej vrstovnickej diskusie ***v záverečnej časti*** moderovanej učiteľom je posúdenie možnosti jednotlivca meniť dejiny.
- Žiakov/žiačky necháme rozprávať, čo, kedy, prečo a ako sa v priebehu projektu naučili. V záverečnej sebareflexii konfrontujeme úvodné predstavy o problematike s dosiahnutými výsledkami.